

(čís. 25. a 26.) stručný, však zajímavý obraz vojenského soudnictví trestního počínaje válkou třicetiletou až po dobu přítomnou. — Státi o uherském trestním zákonodárství obsahuje čís. 5. (nejdůležitější zásady nového trestního řádu v Uhrách dne 1. ledna 1900 v život vstoupivšího), čís. 24. (článek *Putzův* o uh. soudech porotních) a čís. 26. (o chystaných novelách k uh. trestnímu zákonu, pak o instrukci uh. ministra spravedlnosti dané vrchním státním zástupcům ve příčině provádění nového řádu trestního). — Výtah z přednášek konaných ve vídeňské právnické jednotě přináší čís. 6. (přednáška prof. Dra. *Otty Friedmanna* o právní ochraně proti urážlivému obviňování) a čís. 11. (přednáška Dra. C. šl. *Lilienthala* o účelu jako momentu viny a trestu). Kromě toho obsahuje týdení hlídka zajímavé poznámky o popravě vražednice svého dítěte Hummelové (čís. 1.), o německé osnově zákona o odcizení práce elektrické (čís. 3), o mafii (čís. 5.), o lynchování (čís. 6.), pruském zákoně o nucené výchově nezletilých (čís. 22.), o kontradiktorním řízení přípravném (čís. 23.) a o procesu Hilsnerově (čís. 46.).

M.

Blätter für Gefängnisskunde, orgán spolku německých úředníků vězeňských, vydávaný v Heidelbergu, přináší ve svém svazku XXXIV. (ročník 1900, sešit 1 — 6) přednášku soudního rady *Simonsona* v Berlíně o ochraně dětí v právu německém, konanou v nově založeném spolku pro ochranu dětí před vykořisťováním a týráním. Simonson rozebírá otázku, v jaké míře se dostává ochrany dětem dle něm. zákona trestního, dle nového zák. obč. i dle zákonů speciálních a dospívá k důsledku, že nutno tuto ochranu zákonnou doplniti činností spolků soukromých, při čemž poukazuje na stkvělé výsledky anglického spolku *Society for the Prevention of Cruelty to Children*. — Ve článku »*Familienfürsorge im Berliner Vereine zur Besserung der Strafgefangenen*« vykládá Dr. *Felisch* (ředitel zemského soudu v Berlíně), do jaké míry se v tomto spolku věnuje péče též rodinám vězňův. *Michaelis* (ředitel trestnice ve Graudenci) plaiduje ve stati nadepsané »*Etwas über Disciplinarstrafen*« pro nutnost připuštění trestu bitím ve trestnicích.

Podrobnější zmínky zasluhuje obšírné pojednání »*Die Fundamente der neuen österreichischen Kriminalgesetze im Lichte der Praxis des Strafvollzuges*«, ve kterémž *Nadastiny* (kontrolor trestnice ve Gradisce) pokračuje v posuzování poslední naší osnovy zákona trestního, pokud se týče předpisův o způsobu trestův a jich výkonu a připojené k ní osnovy zákona o výkonu trestů na svobodě. Podrobiv v první části uveřejněné ve předešlém (33.) ročníku system trestův osnovou přijatý kritice, vrcholící v návrhu dle našeho mínění poněkud povážlivém, aby zaveden byl jen jediný druh trestu na svobodě, pouze trváním odstupňovaný (viz recenzi této části v *Gerichtszeitung* 1900 čís. 21.) přimlouvá se v části druhé nadepsané »system vězeňský« za modifikovaný system irský (progresivní) s intensivnějším než dosud užíváním samovazby a s podmíněným propouštěním na svobodu. Pokud však jde o ústav posléz uvedený, vyslovuje se autor proti tomu, aby, jak zamýšleno, rozhodnutí o podmíněném propuštění bylo přeneseno na stálé komise pro výkon trestu (zavedené, jak známo, zákonem z 1. dubna 1872 čís. 43. ř. z. pro kontrolu výkonu trestu v samovazbě) poukazuje na to, že by tyto komise — o jichž nynější působnosti p. spisovatel nemá valného mínění — byly nuceny svůj výrok o podmíněném propuštění založiti úplně na zprávě a posudku úředníků vězeňských. *Nadastiny* prohlašuje se přívržencem trestu neurčitého, jímž, jak známo, umožniti se má, aby zločinec držán byl ve vazbě tak dlouho, až se polepší. Chce-li autor užívání trestu toho vznést na soud, aby zamezeno bylo zneužívání, pak sluší podotknouti, že zajisté jen vyslovení trestu takového může býti zůstaveno soudu, kdežto pokud jde o výrok o propuštění či nepropuštění z vazby, nezbude as než ponechatí jej výkonným orgánům vězeňským či aspoň založiti jej na jich návrhu; neboť oni jediní mají možnost chování se trestance bez přestání pozorovati. Ostatně pomíjí autor úplně nejzávažnější námitku, kteráž proti trestu neurčitému se činí,

že totiž chování se zločince ve trestnici není ještě zárukou jeho polepšení, nedopouštějíc zpravidla úsudku o tom, jak chovati se bude, až navrátí se do svého starého milieu na svobodě. — Část třetí věnována jest zaměstnání vězňů v. Silnými barvami, avšak celkem pravdivě líčí se tu neutěšené, ba často přímo zoufalé poměry panující v té příčině ve věznicích soudních. Vtipně charakterisuje autor poměry ty jako »zahálení ve společné vazbě« a žádá, aby také v těchto ústavech řízení práce vězňů svěřeno bylo způsobilým úředníkům vězeňským. — Přecházejí ku práci ve trestnicích samostatných líčí na základě vlastních zkušeností i úředních dat statistických z r. 1890—1892 nedostatky téže; navrhuje, aby práce ve trestnicích byla jednotně organisována, aby vyloučena byla dle možnosti práce pro podnikatele soukromé (entreprise) a nahrazena prací režijní pro potřeby státu a zemí, kteráž vykazuje daleko větší průměrnou výnosnost.

K tomu sluší poznamenati, že pokud jde o zaměstnání trestanců, třeba zajisté přihlížeti k tomu, že tu jde o výkon trestu, nikoliv o podnik průmyslový na zisk vypočítaný. Sluší tedy zajisté za rozhodující pokládati v první řadě kriminálně-politické účely trestu, jmenovitě též požadavky vězeňské kázně; teprve ve druhé řadě lze přihlížeti k výnosnosti podniku. Důležité jest také, aby trestanec byl, pokud možno, zaměstnán takovou prací, kteráž by mu umožnila po propuštění z trestu uhájiti existenci.

O tom ovšem nemůže býti pochybnosti, že pracím režijním přísluší přednost před pracemi podnikatelskými, jednak vzhledem k různým nepřístojnostem ve příčině kázně s entreprisou zpravidla spojeným, jednak pro větší průměrně výnosnost prací režijních. S uspokojením můžeme konstatovati, že i snahy našeho ministerstva práv v poslední době usilovně se nesou k tomu, aby práce na účet podnikatelů ve trestnicích obmezeny byly na míru co možná nejmenší. Avšak obtíž spočívá u nás, jak zasvěcencům známo, v nedostatku poptávky po výrobcích trestnic se strany orgánů státních i zemských. Potřeby správy justiční — a přes tyto meze disposiční moc ministerstva práv nesáhá — nedostačují naprosto ani k zaměstnání obyvatelstva všech trestnic (neřku-li dokonce i všech věznic soudů) pracemi režijními, kdežto rozhodující činitelé jiných odborů správy státní, jakož i orgánové samosprávné pohlížejí na práci vězeňskou s jistou nedůvěrou, částečně ovšem pochopitelnou. To platí zejména též o správě vojenské, kteráž snad nejrozsáhlejšími zakázkami disponuje. Těžko ovšem rozpoznati a rozebrati veškerý ty různé momenty v té příčině účinkující; avšak jisto je, že zejména také stále stesky ozývající se z kruhů živnostenských na citelnou soutěž prací trestnických na rozvoj těchto nepříznivě působí. Pokud tedy vhodných prací režijních naprosto opatřiti nelze, nezbyvá než sáhnouti k entreprise, zlu to vždy ještě mnohem menšímu, než je totální nezaměstnanost.

Také pokud jde o úřady nad výkonem trestu dozor vykonávající, není Nadastiny spokojen se stavem nynějším, zejména s dualistickým zařízením, dle něhož samostatné trestnice podřízeny jsou dohledu vrchních státních zástupců (vykonávanému přímo dílem prostřednictvím státních zástupců jako domácích komisařů), kdežto vězení soudní podrobena jsou dozoru soudův a teprve v nejvyšší instanci společně s trestnicemi ministerstvu práv. Pan spisovatel vytýká, že všechny tyto dozorčí orgány postrádají praktické znalosti služby ve věznicích a že také přidělené jim odbory účetní nemají náležitého pochopení pro organizaci práce vězeňské. Autor přimlouvá se za to, aby dozor nad samostatnými trestnicemi i vězeními soudními byl také v nižších instancích sjednocen v rukou jedné orgánův, aby jako společná nejvyšší instance byla zřízena zvláštní generální inspekce vězeňská a aby všem těmto dozorčím orgánům přidělení byli odborníci vzatí z kruhů praktických úředníků trestnic.

Generálního inspektora vězeňství jsme, jak známo, před lety již měli. Bylť císařským nařízením ze dne 16. října 1865, kterýmž přenesena byla správa vězeňství z ministerstva státního na ministerstvo práv, tento zmocněn pověřiti úředníka ministerstva spravedlnosti jako svého zástupce vrchním řízením a dozorem nad veškerými trestnicemi včetně vězení soudních. Prvním

a zároveň jediným generálním inspektorem vězeňství byl svob. pán Hye-Glunec od r. 1865 do r. 1867, od kteréž doby úřad ten více obsazován nebyl (snad z důvodův úsporných), nýbrž přidělovány dotyčné agendy právě tak jako ostatní agendy ministerstva spravedlnosti jednotlivým úředníkům tohoto ministerstva. Jest patrné, že, má-li reaktivování naznačeného úřadu míti význam větší než pouze formální, musilo by býti postaráno o dostatečnou míru samostatnosti nositele úřadu toho oproti ministerstvu práv. Že rozhodování v záležitostech týkajících se hospodářství v trestnicích i organizace práce vězeňské předpokládá odborné vědomosti i zkušenosti, a že justičním úředníkům v ministerstvu práv i při vrchních státních zastupitelstvech, na něž je vzneseno, často nemalé obtíže činí, o tom nemůže ovšem býti pochybnosti. Bylo by tudíž zajisté nejen vítáno, nýbrž i věci samé na prospěch, kdyby úřadům těm přiděleni byli k tomu účelu spůsobilí praktikové a kdyby ministerstvu práv (resp. gen. inspektoru vězeňství) k ruce dán byl jakýsi centrální úřad pracovní, kterýž by výrobu vězeňskou náležitě řídil. — Máme však za to, že nápravu by slušelo zjednatí nejen ve hlavách, nýbrž i v údech t. j. ve výkonných úřednících trestnic. Tito rekrutují se u nás téměř výhradně z kruhů aktivních důstojníků, zejména také důstojníkův účetních, kteří po tříměsíční praxi ve trestnici se podrobili předepsané zkoušce, mající za předmět zejména zvláštní předpisy o výkonu trestu ve trestnicích, k těmž předmětů se vztahující ustanovení trestního zákona i řádu, jakož i účetnictví. Že tato průprava je naprosto nedostatečná, o tom nemůže míti ni nejmenší pochybnosti nikdo, komu známo, co všechno na úředníku trestnice v praxi se požaduje a jak důležité zájmy jsou mu svěřeny. Pokládá-li se již hodnota důstojnická za jistou (zajisté však ne výhradnou) záruku náležitého porozumění pro požadavky kázně jak mezi vězni tak i ve strážu vězeňské, pak slušelo by kromě toho jako minimum theoretické průpravy pro povolání úředníka ve trestnici požadovati zajisté slyšení universitních přednášek o trestním právu i řádu, po případě i o vězeňství, nauky o účetnictví, osvojení si potřebných vědomostí obchodních a průmyslových a ovšem i složení příslušných zkoušek. Jen přidělení takto vzdělaných a po řadu let v praxi vězeňské se osvědčivších orgánů k úřadům dozorčím mohlo by pro tyto míti výnam.

Celkem sluší uznati, že obsáhlé pojednání prozrazuje praktika, jenž pilně kolem sebe se ohlíží a i s teorií svého odboru je obeznámen. —

Z ostatních článků uvádíme dále překlad a výklad belgických zákonův o předběžném propuštění (z r. 1888) a podmíněném odsouzení (1899) z pera Dra. Augusta *Nemanitsche*, státního zástupce v Mariboru; *Engelbergův* popis nejmodernější trestnice francouzské ve Fresnes u Paříže; dvě pojednání o choromyslných zločincích od svob. pána von der *Goltz* a prof. Dra. Adolfa *Lenze*. — O možnosti deportace zločinců do německé jihozáp. Afriky uvažuje Dr. *Seyfarth* (*Herbsleben*). O nemocích vězňův pojednává Dr. *Schäfer* na základě zkušeností, jež získal jako lékař ve dvou kázních bavorských; též navrhuje řadu praktických opatření zdravotních pro trestnice. Ve článku »o příčinách zločinů a jich zamezení« dovozuje vězeňský učitel *Erfurth*, že nejúčinnějším praeventivním prostředkem proti kriminalitě je péče o povznesení života rodinného a školské, mravní i náboženské výchovy dětí. — Kromě toho obsahuje časopis některé zprávy sjezdové, tak referát o 21. shromáždění švýcarského spolku pro kriminalistiku i vězeňství a mezinárodního svazu švýcarských spolků ochranných konaném v r. 1899 v Bellinzoně a Luganu, zprávu o 71. valné hromadě rýnsko-westfalské společnosti vězeňské (v Düsseldorfu 1899), referát o 6. mezinárodním kongresu vězeňském ve Bruselu (1900), zprávu o výkonu trestů ve Švýcařích v r. 1900, kterouž pro kongres posléz uvedený sestavil inspektor trestnic v kantonu Bernském *Schaffroth*, pak kratší zprávy o trestu relegace ve Francii, o zrušení deportace na Sibiř v Rusku (cárským úkazem ze dne 12./25. června 1900), stenografický protokol o debatě konané na říšském sněmu německém o trestání osob mladistvých, o odvolání a o peticích za zavedení trestu bitím, dále zprávy o odborné literatuře, některé recenze a j. v.